

De ene ambtenaar is de andere niet bij Hillen



Ton Horrevorts

De auteur geeft overheden advies op het gebied van goed openbaar bestuur. Hij stelt dat de minister van Defensie ambtenaren tot speelbal van de politiek maakt. Dat verdiept de kloof tussen politiek en ambtenaren.

Ambtenaren kunnen zich niet voor hun handelen verantwoorden voor het parlement of in het publieke debat. Daarvoor kennen wij het stelsel van de ministeriële verantwoordelijkheid. De minister is verantwoordelijk voor het handelen van zijn ambtenaren.

Hoe dat stelsel in elkaar steekt heeft minister Donner van Binnenlandse Zaken nog zeer onlangs uitvoerig in een brief aan de Tweede Kamer uiteengezet naar aanleiding van de affaire WikiLeaks: 'Het handelen en nalaten van ambtenaren valt onder de ministeriële verantwoordelijkheid.' Dat geldt voor alle ambtenaren.

Minister Hillen geeft daar zijn eigen interpretatie aan. Hij maakte dat heel duidelijk in het Kamerdebat naar aanleiding van de misstanden bij een onderdeel van de Marine.

Hij was hierover niet tijdig geïnformeerd door twee van zijn naaste ambtenaren: de secretaris-generaal en de hoofd directeur DMO (Defensie Materieel Organisatie). In het Kamerdebat nam hij wel de verant-

woordelijkheid voor de fout van de een, maar niet voor de fout van de ander.

Dat de secretaris-generaal hem de informatie niet had verstrekt, noemde Hillen vergeeflijk, omdat deze informatie in alle drukte was 'wegge-zakt'. Minder coulant was de minister voor de hoofd directeur DMO, met wie hij een 'onaangenaam' gesprek had gevoerd toen het verzuim duidelijk was geworden. Voor deze ambtenaar toonde hij zich dus niet verantwoordelijk. Hij maakt daarmee een onaanvaardbaar onderscheid tussen ambtenaren: ambtenaren voor wie hij zich wel verantwoordelijk voelt, en ambtenaren voor wie hij dat niet voelt.

Zo werkt ministeriële verantwoordelijkheid niet. De minister is verantwoordelijk voor alle ambtena-



Je mag fouten maken tenzij het de minister niet uitkomt

ren, of Hillen het nu leuk vindt of niet. Hij kan daarin geen onderscheid maken tussen ambtenaren die hij aardig vindt en ambtenaren met wie hij onaangename gesprekken voert. Door op deze manier selectief met het beginsel van ministeriële verantwoordelijkheid om te gaan, handelt de minister ondemocratisch.

Met zijn handelwijze betoont hij zich ook een slechte werkgever en handelt als zodanig zelfs onbehoorlijk. Door een ambtenaar die fouten maakt tegenover het parlement zo hard te laten vallen en zo duidelijk weinig coulance te tonen, laat hij zien dat Defensie een weinig veilige werkomgeving is voor ambtenaren die het bij de minister verbruid hebben. Die laat hij immers vallen als een baksteen. Wat zijn immers het gezag en de interne positie van de hoofd directeur DMO nog waard, nu de minister hem in het openbaar zo duidelijk heeft laten vallen en hem niet de bescherming biedt die de secretaris-generaal wel ten deelt valt?

Het signaal aan de ruim 70 duizend medewerkers van Defensie is duidelijk: je mag wel fouten maken, tenzij het de minister niet uitkomt, want dan word je publiekelijk aan de schandpaal genageld. Met deze handelwijze zet minister Hillen een lijn voort die dit kabinet al eerder ten opzichte van de ambtenaren heeft uitgezet: ambtenaren zijn een speelbal in de handen van de politiek. De politiek verantwoordelijke bestuurders denken met ambtenaren om te kunnen gaan naar het hun goeddukt.

Keer op keer wordt de vertrouwensbreuk tussen politiek en ambtenaren, meer in het bijzonder tussen bestuurders en ambtenaren, verder verscherpt en uitgediept. Uiteindelijk redden bestuurders daarmee wellicht voor eventjes hun hachje, maar per saldo zijn kwaliteit en gezag van de overheid het slachtoffer.

Minister Hillen moet zich nog maar eens achter de oren krabben, voordat hij het volgende Kamerdebat aangaat over integriteitsproblemen bij Defensie. Hij is zelf onderdeel van dat probleem geworden.